

TAHSİN RAŞİT VE ESERLERİ

Süleyman GÜR*

Hayatı

Tahsin Raşit, 1286/1870 yılında İstanbul Beykoz'da doğdu. Aslen Trabzonludur. 1892'de Askerî Tıbbiye'den yüzbaşı rütbesi ve birincilikle mezun oldu. 1893 yılında Almanya'ya gönderildi. Orada kaldığı 3 yıl boyunca Joly, Mendel, Binswanger, Kraepelin gibi dönemin otorite isimlerinin yanında bulundu. 1896 senesinde yurda döndü. Elektrodiagnostik ve elektroterapi konularına olan vukufiyeti ile dikkat çekti. 1898 senesinde kurulan Gülhane Askerî Tatbikat Okulu'nda nöropsikiyatri (Asabiye ve Akliye Seririyatı) hocası ve başhekim yardımcısı oldu. Buna ilave olarak elektrikle teşhis ve tedavi derslerini okuttu. Yine Kadırga'da bulunan Sivil Tıp Okuluna da (Mekteb-i Tıbbiye-i Mülkiye) nöropsikiyatri dersleri kondu. Bu dersleri de Tahsin Bey okuttu. 1908 senesinde Meşrutiyetin ilanından sonra sivil Tıp Okulu, Haydarpaşa'daki Askerî Tıp Okulu birleştirilip Dârülfunûn'a bağlı olarak İstanbul Tıp Fakültesi kuruldu. Bunun üzerine Raşid hoca ve 11 arkadaşı ordudan ayrılarak Fakülteye geçti ve hoca 1933 yılına kadar bu görevini sürdürdü. 1993'te emekli oldu. 1936 senesinde vefat etti. Türk tıp tarihine "Gülhane Hastanesi Asabiye ve Akliye Şubesi'nin kurucusu, ilk hocası ve İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi'nin ilk asabiye ve akliye profesörü" unvanları ile damga vurdu.¹

Raşit hoca, bilim alanındaki faaliyetlerine ek olarak halkın sorunlarıyla yakından ilgilenen ve teşkilatçı bir ruha sahip olan bir şahsiyetti. Tepebaşı'ndaki tiyatro binasında halka açık olarak içkinin zararları konusunda verdiği konferanslar buna örnek olarak verilebilir. Ayrıca Tababet-i Akliye ve Asabiye ve Hilal-i Ahdar (Yeşilay) cemiyetlerinin kurucuları arasında yer alması da bu konudaki faaliyetleri arasındadır.² Nitekim Tababet-i Akliye ve Asabiye Cemiyeti'nin Kuruluş Zabıtlarında kendisinden "Tıp Fakültesi Seririyat-ı Akliye ve Asabiye Muallimi ve Cemiyeti Tıbbiyeyi Osmaniye Ve Meclisi Aliyi Sıhhî Azası" diye bahsedilmesi daha başka derneklerde de aktif olarak çalıştığını göstermektedir. Raşid Tahsin Bey, Tababet-i Akliye ve Asabiye cemiyetinden bir süre sonra ayrılarak Tababet-i Ruhiye Cemiyeti'ni kurmuştur. Bu konu ile ilgili Kuruluş Zabıtları'nda şu kayıt mevcuttur: "1918 yılı Aralık ayında Müderris Dr. Raşit Tahsin Bey ve arkadaşları Tababet-i Ruhiye Cemiyeti'ni kurmuştur. Bilim toplantıları genellikle Tıp Fakültesi Seririyat-ı Akliye ve Asabiye'de yapılmıştır. Cemiyet, çalışmalarını ancak 1926 yılına kadar sürdürebilmiştir."³

* Doç. Dr., Trabzon Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, Tefsir Ana Bilim Dalı, suleymangur@trabzon.edu.tr

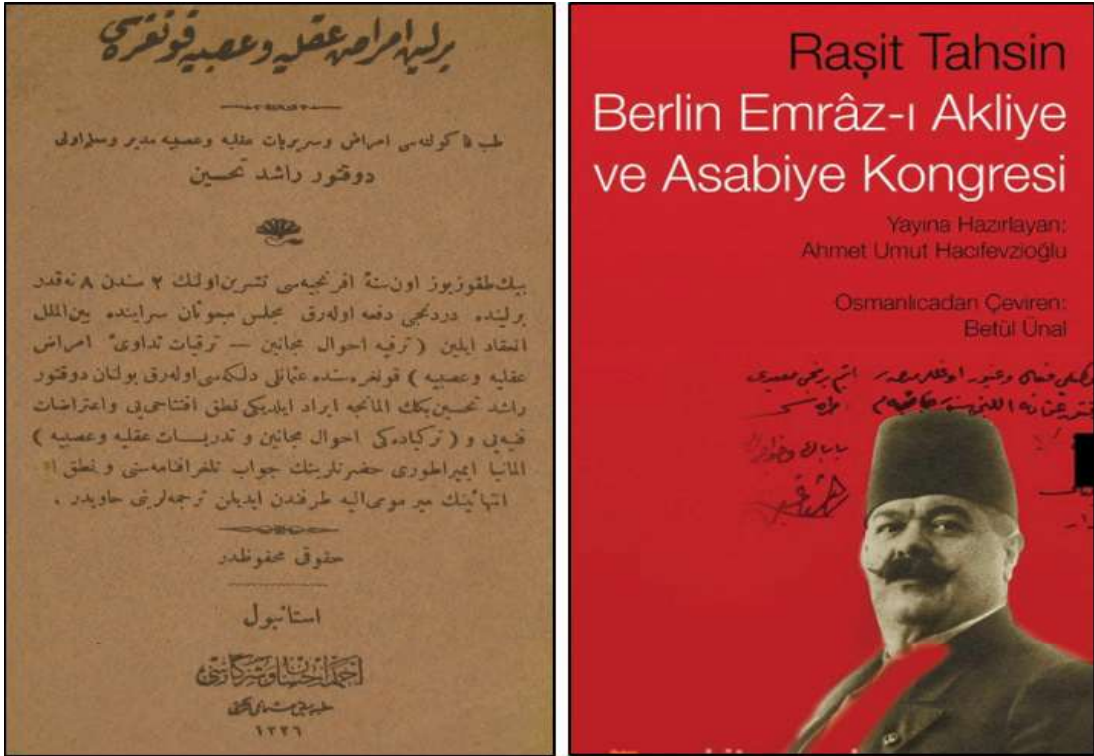
¹ Mehmet Âkif Bal, *Trabzonlu Ünlü Simalar ve Trabzon'un Ünlü Aileleri* (İstanbul: Çatı Yayınları, 2007), 706-707; Nörolojinin Kurucuları, *Türk Nöroloji Dergisi* (2004) 10/5: 457.

² Nörolojinin Kurucuları, *Türk Nöroloji Dergisi*, 10/5: 457.

³ Şahap Erkoç, "Osmanlı Tababet-i Akliye ve Asabiye Cemiyeti'nin Kuruluş Zabıtları," (6. Türk Tıp Tarihi Kongresi, 22-24 Mayıs 2000, İzmir, Program ve Bildiri Özetleri, İzmir, 2000).

Raşit Tahsin bu eserde, “Tıp Fakültesi Emraz-ı ve Seririyat-ı Akliye ve Asabiye Müdürü ve Muallim-i Evveli Doktor Raşid Tahsin” diye tanıtılmıştır. Kongre, 1910 sene-i efrençiyesinde (miladi yılında), teşrin-i evvel ayının ikisi ile sekizi arasında “Akıl ve Sinir Sistemi Hastalıkları” teması ile Berlin’de dördüncü kez toplandı. Raşit Tahsin bu kongreye Osmanlı delegesi olarak katıldı. Almanca olarak bir açılış konuşması yaptı. İşte bu eser, Raşit Tahsin’in bu konuşmasını, kongredeki bilimsel itirazlarını, Almanya İmparatorunun cevap telgrafnamesini, kongre programını, delegelerin görüşlerini ve sonuç bildirdesini içermektedir. Raşit Tahsin, bütün bunları Almanca’dan Osmanlıca’ya çevirerek neşretmiştir. Bu eserin giriş kısmında “sahib-i eserin müddet-i kalile zarfında neşrolunacak asarı” başlığı ile kendi uzmanlık alanına ait yedi eserin daha ismi zikredilir. Ancak bu eserlerin neşredildiğine dair kayıt yoktur. Bu konuları Seririyat-ı Akliye adlı eserinde işleyip bundan dolayı söz konusu eserleri neşretmekten vazgeçmiş olabileceği de bir ihtimal olarak düşünülebilir.

Raşit Tahsin’in bu eseri, Betül Ünal tarafından latinize edilmiş ve Ahmet Umut Hacıfevzioğlu tarafından yayına hazırlanarak yeniden neşredilmiştir. Bu neşrin tanıtım yazısı şöyledir: “Raşit Tahsin’in Berlin Emraz-ı Akliye ve Asabiye Kongresi’ndeki sunumu, yalnızca tıp, psikiyatri ya da psikoloji tarihi üzerine çalışan bilim insanlarımızın değil, aynı zamanda bilim tarihi, kültür tarihi, Michel Foucault, Edward Said ve Oryantalizm üzerine çalışan bilim insanlarımızın da yararlanacağı bir kaynak olacaktır.” Yazarın bu çalışmada tanıtılan her iki eserine de İslam Araştırmaları Merkezi (İSAM) Kütüphanesi’nden ulaşmak mümkündür.

Resim 2: Eserin Osmanlıca ve yeni harflerle neşrinin kapak resimleri

Kaynakça

- Bal, Mehmet Âkif. *Trabzonlu Ünlü Simalar ve Trabzon'un Ünlü Aileleri*. İstanbul: Çatı Yayınları, 2007.
- Erkoç, Şahap. "Osmanlı Tababet-i Akliye ve Asabiye Cemiyeti'nin Kuruluş Zabıtları." 6. Türk Tıp Tarihi Kongresi, 22-24 Mayıs 2000, İzmir, Program ve Bildiri Özetleri, İzmir, 2000.
- Nörolojinin Kurucuları, *Türk Nöroloji Dergisi* (2004) 10/5: 457.
- Şehiraltı, M., Yılmaz, C. , Polat, A. "Raşit Tahsin (Tuğsavul)'un "Seririyat-ı Akliye Dersleri" Adlı Kitabına Göre Melankolik Hastalıklar". *Mersin Üniversitesi Tıp Fakültesi Lokman Hekim Tıp Tarihi ve Folklorik Tıp Dergisi* (2013): 107-108.